

# Poznať a pomôcť

## K okrúhlemu jubileu Dr. Terézie Ursínyovej

Pavol Smolík

Každá kultúra rastie na reflexii. V oblasti exaktných vied je to reflexia skutočnosti, v ktorej nám bolo dané žiť, v oblasti humanitnej je to skôr sebareflexia: aká bola / je / bude naša spoločnosť? Čo pre ňu bolo / je / bude rozhodujúce? A čo v negatívnom – či v pozitívnom zmysle.

Takáto sebareflexia, pokiaľ je dobre nastavená, môže byť hnacím motorom pokroku. To znie ako fráza, ale tu myslím na *skutočný* pokrok, nie na ten tisíckrát politicky a ideologicky sprofanovaný!

Sebareflexia spoločnosti nikdy nebola demokratická. Pokiaľ niekto niekedy niečo múdre a výstižné o spoločnosti povedal či napísal, boli to vždy jednotlivci, výnimočné osobnosti, ktoré dovideli ďalej a videli viac než ostatní. To nie je vďačná úloha. Najmä pokiaľ reflektujúci, teda kritik, nechce prezentovať sám seba, ale slúžiť spoločnosti. Neraz sa ocitá v situácii povestného hlasu volajúceho na púšti alebo človeka, na ktorého pripadlo zvolať, že kráľ je nahý!

Reflexia umenia je mimoriadne náročná disciplína. Opiera sa o isté spoločenské niveau pokiaľ ide o vzdelanosť, všeobecne rozšírený rozhľad i prehľad v spoločnosti a tiež o konvencie, na dodržiavanie a porušovanie ktorých umenie stojí.

A tu môže tkvieť jadro problému: čo ak je vzdelanosť zdeformovaná či nedostatočná? Čo keď publikum zväčša prehľad v umení nemá? Čo ak sa konvencie v spoločnosti a priori zatracujú, čím sa stráca povedomie kultúrnej kontinuity, bez ktorej žiadna tvorba nemôže jestvovať?

Generácia kritikov venujúcich sa oblasti hudobného divadla predovšetkým na Slovensku, ku ktorej patrí aj pani doktorka Ursínyová, všetky tieto problémy dôverne pozná: nedostatok informácií a ich deformácia počas totality a to isté (čiastočne z iných dôvodov) v časoch demokracie. Tristné, však?

Napriek tomu práve ona patrila a patrí k tým „strážcom pokladu“ slovenského divadelníctva, ktorý aj za týchto okolností dokázal veci pomenovať odborne, ale pri tom zrozumiteľne, poslať jasný (a dobre mienený!) odkaz tvorcom, ale aj adresovať vzdelávaciu a formujúcu informáciu čitateľom. Pani doktorka Ursínyová je počas svojej dlhoročnej kariéry skutočným bežcom na dlhé trate: a tým aj garantom kontinuity



Foto: Ludovít Vongrej

Terézia Ursínyová

v nahliadaní na vývoj nášho umenia. Ide jej pritom o umenie ako také, ale aj o dobro tvorcov, interpretov, divákov, spoločnosti. Ona sama dokáže ostať v úzadí. V recenziách sa nevystatuje svojimi bohatými vedomosťami, skúsenosťami, postrehmi, ale jednoducho slúži veci. O koľkých recenzentoch sa toto dá povedať? Napísal som, že reflexia spoločnosti nikdy nebola (a ani nemôže byť) demokratická. Nuž pani Terézia Ursínyová je teda aristokratkou v tom najlepšom zmysle slova.

Doktorka Ursínyová však počas svojej bohatej kariéry nebola a nie je len recenzentkou: po získaní doktorátu na Univerzite Komenského v odbore Hudobná veda a výchova bola metodičkou Krajského osvetového strediska, redaktorkou bansko-bystrického denníka *Smer*, neskôr spoluzakladateľkou a zástupkyňou šéfredaktora časopisu *Hudobný život*. Pôsobila vo Zväze slovenských skladateľov, neskôr sa stala dramaturgičkou Komornej opery Slovenskej filharmónie a tlačovou tajomníčkou tohto nášho symfonického telesa, celé desaťročie bola zástupkyňou šéfredaktorky v časopise *Slovenka*. Nuž a po celý ten čas sa dokázala venovať ešte aj svojmu milovanému hudobnému divadlu – a to so širokým záberom orientovaným na operu, operetu i muzikál. Okrem obrovského množstva recenzií a popri štúdiách v rôznych časopisoch a vystúpeniach na konferenciách napísala knižné publikácie *Zlaté hlasy*, *Volali ma Mimi* či *Život na dvoch scénach*.

Pani Terézia Ursínyová je nositeľkou Ceny Jozefa Kresánka za celoživotnú muzikologickú, kritickú a publicistickú tvorbu, medzinárodnej Ceny Egona Ervina Kischu, Ceny Literárneho fondu a ďalších ocenení.

Jubilantke srdečne blahoželáme!

*Pavol Smolík*